

standpunt, dat niet van ideëele overwegingen uitging en volmaakt verschilde van de vaderlandsche denkbeelden over ziekenzorg, die zich in de eerste plaats op den plicht van Christelijke naastenliefde en hulpbetoon beriepen. Het falen van haar onafgebroken en welmeenende pogingen moet aan andere omstandigheden dan nalatigheid en misplaatste zuinigheid worden toegeschreven. Van een eigenlijke tropische geneeskunst, een aanpassen van Westersche denkbeelden aan de practijk der tropen is, het korte tijdperk van BONTIUS en DUREUS uitgezonderd, nooit sprake geweest. Tusschen de chirurgijns, die in Indië vrijwel uitsluitend de practijk in handen hadden en de doctoren, die, in het moederland blijvende, zonder eenig begrip van de vraagstukken, waarover zij zich een oordeel aanmatigden, toch als deskundigen wenschten beschouwd te worden, was geen samenwerking mogelijk. Al ontbrak noch bij de autoriteiten, noch bij de met werk overladen heelmeesters de goede wil, tegen de rampen, die het leven in de tropen over een bevolking uitstortte, die geen begrip had van de eischen, die klimaat en bodem stelden, waren zij niet opgewassen. Het is de verdienste van SCHOUTE in een helder, onpartijdig betoog de ontwikkeling en loop van dit drama, dat zich op den achtergrond van het roemrucht tooneel van ontdekkingen en veroveringen afspeelde, te hebben geschetst. Voor wie zijn vroeger werk kennen, zal het overbodig zijn er aan toe te voegen, dat de vorm van deze jongste aanwinst onzer Nederlandsche historisch-medische literatuur aan haar inhoud beantwoordt.

M. A. VAN ANDEL.

G. MORIN, SAINTE-BEUVE, *et la Médecine*: essai de philosophie médicale. Paris, Librairie J. B. BAILLIÈRE et FILS, 1928.

SAINTE-BEUVE, een der schitterendste Fransche essayisten, die den volledigen roem eener letterkundige carrière gesmaakt heeft, — hij bracht het onder NAPOLEON DEN DERDEN tot senator — begon zijn loopbaan als medisch student; de beschrijving van den invloed, dien de letterkundige onderging door zijn geneeskundige studiën noemt MORIN een proeve van geneeskundige wijsbegeerte. Men behoeft geen wijsgeerig bloed in de aderen te hebben om het met deze opvatting niet eens te zijn. SAINTE-BEUVE leefde en studeerde in een tijd, toen de leerstellingen van GALL en de natuurphilosophie van VON SCHELLING haar stempel drukten op de geneeskundige wetenschappen en al had men van een critisch vernuft, als SAINTE-BEUVE ontegenzeggelijk was, althans revolutionnaire opmerkingen verwacht, zoo bleef hij een tamme volgeling van ESCULAAP, die bij de eerste de beste geschikte gelegenheid het scalpel voor de pen verwisselde. Hij onderging velerlei invloeden zonder leerling te worden. VICTOR HUGO, SAINT-SIMON, LAMENAI, het Jansenisme konden achtereenvolgens invloed op hem uitoefenen. Hij was „ouvert à tous les vents”. Aan zijn studie van het Jansenisme danken wij zijn „Port Royal” in het welk hij te velde trekt tegen het bijgeloof der menigte, dat hij vooral ziet als „la faiblesse de l'ésprit humain”.

Gebruik makend van zijn geneeskundige kennis, geeft hij meer voor de hand liggende verklaringen voor allerlei verschijnselen, die als bovennatuurlijk aanvaard werden. Van 1840 tot aan zijn dood in 1869, heeft hij als medewerker aan de „Revue des Deux Mondes” en vooraanstaande dagbladen, een grooten invloed uitgeoefend op de publieke meening. Als bibliothecaris van de MAZARIN-boekerij bestudeerde hij het leven van haar stichter, den arts NAUDÉ (1600—1660), die evenals SAINTE-BEUVE meer van boeken dan van patiënten hield en een overtuigd bestrijder van bijgeloof en heksenprocessen was. Gedurende zijn geheele leven zocht hij de vriendschap van artsen, zoodat men in den kring zijner bekenden mannen als LITTRÉ, PASTEUR en CLAUDE BERNARD zoowel als LAENNEC ontmoette. Dit liet niet na een sceptisch stempel op al zijn schrifturen te drukken en zijn wijsbegeerte was dan ook in het best van zijn tijd positivistisch. Aan zijn laatste ziekbed, hij stierf aan de gevolgen van een „fausse route” bij het catheteriseeren (RICORD), stonden de coriphaeën der medische wetenschap te Parijs. Ontegenzeggelijk hadden zijn medische opleiding en omgeving in later tijd invloed op zijn denken, schrijven en doen. In tal van opstellen vindt men hiervan de voorbeelden. Als de schildering van een geneeskundig zedebeeld gedurende het tweede Fransche keizerrijk is dit boek te aanvaarden en geeft het aardige détails, die men in de geschiedenis der geneeskunde zelve niet aantreft.

F. M. G. DE FEYFER.

FEUILLETON.

VERGADERING VAN HET GENOOTSCHAP VOOR GESCHIEDENIS DER GENEES-, NATUUR- en WISKUNDE

op Zaterdag 19 en Zondag 20 October, te Gorinchem.

Zooals gewoonlijk had ook ditmaal een schare van getrouwen, vergezeld door een aantal nieuwe bezoekers, de reis naar Gorinchem aanvaard, waar het Genootschap voor geschiedenis der natuur-, genees- en wiskunde, de traditie getrouw, zijn najaarsvergadering hield.

Bij afwezigheid van den burgemeester, heette collega BIEGEL, als oudste wethouder, uit naam van het gemeentebestuur, dat steeds de raadzaal bereidwillig voor deze bijeenkomsten afstaat, leden en belangstellenden hartelijk welkom en sprak daarbij zijn voldoening uit den voorzitter, collega DE LINT, na diens ongesteldheid weer als leider der vergadering te mogen begroeten. Nadat deze zijn dank voor de voortdurende belangstelling en blijvende gastvrijheid van Gorcum's bestuur had uitgesproken, opende hij de vergadering en gaf het woord aan collega VAN GILS over:

De geschiedenis van het dubbele kruis.

Dit embleem, o. a. door de Nederlandsche Vereeniging tot bestrijding der tuberculose als het hare verkozen, heeft een lange en duistere geschiedenis. Zoowel het kerkelijke, patriarchale als het heraldische, Lotharingsche kruis zouden als stamvorm kunnen gelden. Het laatste was reeds lang, voor het in Lotharingen werd aangenomen, door de hertogen van Anjou als herkenningsteeken gebruikt.

Voorbeelden van het lithurgische dubbele kruis zijn in de geschiedenis van Con-